

The Impact of US Foreign Policy on International Relations Theories: A Case Study of Iranian Scientific Research Articles (2019–2022)

Sajjad Sadeghi *

Ph.D, International Relations, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 04/Jan/2023

Accepted: 05/Aug/2023

ISSN:2345-6140

eISSN:2476-6208

Introduction

Analyzing international relations (IR) theories reveals that non-Western theories are yet to fully materialize. Some scholars argue that a significant impediment to the recognition of non-Western IR theories is the pervasive influence of the US in the field of IR. They point to the extensive body of IR articles, books, and theories generated by American academic institutions and scholarly communities as a compelling base for their claim. Despite its European origins, the field of IR is argued to have matured and thrived in the US, hence an American social science. In this respect, researchers worldwide have embarked on various studies to assess the impact of American IR on the development of IR science and theory. Some IR scholars posit that the US hegemony following World War II has further entrenched the profound influence of American IR within the scholarly domain of IR. They argue that the US foreign policy in the bipolar world order, due to the US extensive involvement in pivotal international events, has become an inseparable aspect of IR studies. The crux of the argument lies in the fact that IR researchers

---

* Corresponding Author: dr.sajjad.sadeghi@gmail.com

How to Cite: Sadeghi, S., (2023), "The Impact of US Foreign Policy on International Relations Theories: A Case Study of Iranian Scientific Research Articles (2019–2022)", *Political Strategic Studies*, 12(46), 179-218.
doi: [10.22054/QPSS.2023.71897.3172](https://doi.org/10.22054/QPSS.2023.71897.3172).

select their objects of analysis by considering international events and influential factors. In this context, the US has played a central role in virtually all significant international events for approximately a century. Consequently, IR researchers tend to examine international events in line with the influential role of US foreign policy as a crucial variable.

Literature Review

Assessing the approach of IR scholarship is a conventional method to understand the intra-disciplinary and extra-disciplinary factors shaping the discipline of IR. Concerning the explanations provided for the limited success of non-mainstream theorizing, scholars have consistently underscored the influence of US political domination on IR literature and theorization, leading to an academic hegemony characterized by the center-periphery dynamic. In light of these considerations, the extent of American influence on shaping academic scholarship in a given country is a recognized object of analysis, which can shed light on the status of IR discipline in the local and national contexts. Regrettably, the topic has not been examined in the Iranian scientific literature, except the author's individual research titled "Research Approaches of Iranian International Relations Articles: A Review of Scientific Research Articles Published in 2021." The findings of this research helped discern the strong influence of US foreign policy on Iranian IR scholarship, notably in the selection of research topics and the research process.

Materials and Methods

The current research employed a random selection process and a specific software to choose 500 Persian articles from Iranian journals in the field of IR and political science, spanning from March 2019 to March 2022. The primary focus was to analyze the journal articles with regard to their being influenced by US foreign policy. Grounded theory was used as the research method, yet it is important to note that

the aim was not to formulate a specific theory but to test the claim and present a confirmed proposition in light of the research findings. Actually, this method was used to gather information and align it with existing propositions and claims. The reliability of this research was ensured thanks to the systematic inductive process, which allows for an unbiased examination of the research proposition.

Results and Discussion

The findings revealed that Iranian IR researchers predominantly adhere to the framework of mainstream IR theories and exhibit limited inclination towards critical theories or globalized international relations theories. Notably, for every three Iranian articles on IR, one article was found to be focused on US foreign policy as a significant variable. There was the initially speculation that the substantial volume of articles on US foreign policy were attributed to the longstanding tense relations Iran and America over the past four decades. However, upon closer examination, it became apparent that only a limited number of these articles were directly related to Iran-US relations, and most of them were predominantly centered around Iran's nuclear issue. A significant number of the journal articles had delved into US foreign policy in various world regions. For instance, for Iranian scholars of IR, US foreign policy is an important independent variable in the analysis of topics related to Iraq, ISIS, Afghanistan, Yemen, Saudi Arabia, and Israel. An evaluative analysis revealed that Iranian IR researchers tend to hold a pessimistic outlook on the performance of American foreign policy, which is closely aligned with the official foreign policy stance of the Islamic Republic of Iran. The prevailing opinion among Iranian IR scholars is that the active presence of America in international events is not motivated by humanitarian objectives. They contend that US decisions such as the military occupation of Iraq and Afghanistan, the military presence in the Persian Gulf, or the provision of American aid to Israel are devoid of genuine humanitarian goals. Instead, they view American

intervention as a source of instability in the international order and a disruptive factor of global peace. The pessimistic perspectives put forth by the majority of Iranian IR researchers echoes what is often termed as *Kissinger Syndrome*.

Conclusion

The analysis of 500 articles led to several noteworthy conclusions. First, Iranian IR scholars tend to follow the mainstream IR theorizing, demonstrating a distinct separation from critical schools of thought. Second, Iranian IR does not seek to localize IR ideas or enrich its perspectives in line with global IR. Third, Iranian scholarship is critical of the US international role and perceives it as a disruptive factor of regional and global stability and peace, despite the US declared humanitarian foreign policy. Fourth, Iranian IR research focuses on US foreign policy as an independent variable, which can be attributed to America's extensive involvement in regional and global crises. Finally, while Iranian IR scholarship dedicates itself to issues of significant relevance to the foreign policy of the Islamic Republic of Iran, it often overlooks the performance and impact of Iran's foreign policy in these areas. Instead, it approaches the relevant issues from the perspective of other variables.

Keywords: Critical Theories, International Relations, Iranian International Relations, Kissinger Syndrome, US Hegemony

تأثیر پذیری نظریه پردازی روابط بین‌الملل از سیاست خارجی امریکا: مطالعه موردی مقالات ایرانی ۱۳۹۸-۱۴۰۰

سجاد صادقی* دانش‌آموخته دکتری روابط بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

علی‌رغم اینکه جامعه دانشگاهی روابط بین‌الملل در دهه‌های اخیر تلاش کرده تا بدون حذف، تغییر بنیادی و با تکیه بر رویکرد «روابط بین‌الملل جهانی» بر وسعت دید نظریه پردازی جریان اصلی بیفزاید، به موازات شاهد تلاش نظریه پردازان ملی‌گرا برای ایجاد نظریات بومی هستیم که با قدرت گرفتن جریان فکری-حاکمیتی «خودداری‌گرا» این روند تشدید شده است؛ اما نظریه پردازی بومی تا امروز موفق به کسب جایگاه و هویت دانشگاهی مستقل نشده و مورد استقبال پژوهشگران قرار نگرفته است که این عدم شکل‌گیری را برخی به عملکرد جریان اصلی روابط بین‌الملل نسبت می‌دهند. در جریان اصلی نیز برخی نقش روابط بین‌الملل امریکایی را پررنگ‌تر دیده و بر تأثیرگذاری عمیق امریکا در فرآیند نظریه پردازی تأکید دارند. منبای این استدلال، پذیرش نقش «چیره‌طلبانه بین‌المللی» امریکا می‌باشد که موجب تولید و مدیریت وقایع بین‌المللی متعدد دانسته شده که در نهایت برای پژوهشگران بومی‌گرا نیز چاره‌ای جز انتخاب مسائل و تحلیل از منظر تأثیرگذاری عمیق سیاست خارجی امریکا باقی نگذاشته است. در اینجا بحث روند مشروعیت‌یابی از طریق امکان اجرایی شدن نظریات، موضوع مهمی است که «سندروم کیسینجر» را در اندیشمندان غیر امریکایی تشدید می‌نماید. در این پژوهش ۵۰۰ مقاله علمی-پژوهشی از میان مقاله‌های منتشر شده در سال‌های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ مجلات علمی-پژوهشی روابط بین‌الملل ایران مورد بررسی و تأثیرگذاری امریکا بر ادبیات روابط بین‌الملل ایرانی مورد واکاوی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: روابط بین‌الملل، روابط بین‌الملل ایرانی، سندروم کیسینجر، نظریات انتقادی، هژمونی امریکایی.

مقدمه

رویکردسنجی روابط بین‌الملل یکی از روش‌های مرسوم برای فهم تاثیرپذیری این دانش از عوامل درون و برون‌رشته‌ای محسوب و در تحول پژوهی مرسوم است. تحول پژوهان در میان دلایل عدم توفیق نظریه‌پردازی غیر جریان اصلی، بر تاثیرپذیری ادبیات و نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل از عملکرد چیره‌طلبانه دولت امریکا و همچنین ایجاد هژمونی (چیره‌طلبی) دانشگاهی در قالب رابطه مرکز و پیرامون در محافل علمی روابط بین‌الملل مکرر تاکید داشته‌اند. بر این اساس بررسی میزان تاثیرپذیری ادبیات ملی دانشگاهی هر کشور از متغیر مستقل امریکا با پذیرش نقش قدرت چیره‌طلب موضوع مهمی است که می‌تواند جایگاه روابط بین‌الملل بومی هر کشوری را تعیین نماید. از این منظر در ادبیات علمی ایرانی، فقر نظریه‌پردازی یا عدم توجه موثر وجود دارد. در این زمینه می‌توان به پژوهشی کاربردی با عنوان «رویکردسنجی ادبیات علمی روابط بین‌الملل ایرانی: بررسی مقالات علمی - پژوهشی سال ۱۴۰۰» حاصل پژوهش نگارنده اشاره کرد که بر مبنای آن پژوهش دریافتیم که روابط بین‌الملل ایرانی در انتخاب موضوع و روند پژوهش از سیاست خارجی امریکا به شدت تاثیر پذیرفته و به همین دلیل در این پژوهش میزان و حوزه‌های تاثیرپذیری در بازه وسیع‌تر مورد پژوهش قرار گرفته و ضمن تایید شدن مجدد یافته‌های پنجگانه آن پژوهش، به موارد جدیدتری نیز دست یافته شد که از موانع اصلی در جهت ایجاد نظریه بومی لحاظ و در صورت نگاه جامع منجر به فهم جایگاه روابط بین‌الملل ایرانی و نقاط تاثیرپذیری آن از عوامل برون‌رشته‌ای خواهد شد.

تضارب نظریات غربی و غیر غربی

علی‌رغم اینکه از نیمه دوم قرن بیستم تضارب پارادایمی جریان اصلی منسوب به خردگرایی، در قالب مناظره‌ای میان شاخه‌های مختلف نواقع‌گرا و نولیبرال با چرخش در حوزه معرفت‌شناسی در جریان بوده که تا امروز نیز ادامه دارد، جریان سلطه‌ستیز و منتقد نیز مستمر به حیات آکادمیک خویش ادامه داده است (Wæver, 1997: 1-37). بر همین اساس از اواخر قرن بیستم هیچ نظریه و مکتبی (حتی در جریان اصلی) از موقعیت مسلط ناشی از پذیرش همگانی (پارادایمی) برخوردار نیست (مشیرزاده، ۱۳۹۰: ۱۶۷). در این میان جریان اصلی از سوی بخشی از اندیشمندان به‌عنوان «جریان فکری غربی» سلطه‌گرا

مورد انتقاد قرار گرفته و مناظره گفتمانی میان جریان اصلی غرب‌گرا و روابط بین‌الملل غیرغربی یک تضارب آرای درون‌رشته‌ای قابل توجه، فزآینده و غیرقابل چشم‌پوشی است. رویکرد فکری منتقد جریان اصلی را می‌توان در سه گروه روابط بین‌الملل بومی‌گرا، جهانی و انتقادی به صورت عمده طبقه‌بندی و مورد مطالعه قرار داد که هر یک از این رویکردها دارای شاخص‌هایی است که از دیگری آن را مستثنی می‌نماید.

الف- روابط بین‌الملل انتقادی

از نظر انتقادی‌ها تاریخ سیاسی جهان معاصر، غرب‌محور است. انتقادی‌های معتقدند که روابط خارجی و تاریخ روابط سیاسی بین‌دول غربی، همچنین پیشینه منازعات برخاسته از این روابط در سال‌های پس‌اوستفالتا تا جنگ دوم جهانی شکل‌دهنده روابط بین‌الملل بوده و در نتیجه موضوعاتی که قدرت‌های بزرگ غربی در آن نقش آفرین و برایشان اهمیت عینی بر مبنای «واقعیت بین‌الملل برساخته» داشته، مسئله اصلی روابط بین‌الملل در هنگام تفکیک از علوم سیاسی و مستقل شدن به‌عنوان دیسیپلین بوده است. پس این‌گونه نتیجه می‌گیرند که تاریخ سیاسی بین‌الملل و دیپلماتیک غرب، پایه شکل‌گیری نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل شده است (بوزان و آکاریا، ۱۳۹۰: ۲۹-۳۱).

بر اساس دیدگاه انتقادی، روند تاثیرپذیری از تاریخ دیپلماسی غرب ادامه‌دار و محدود به دوران شکل‌گیری این رشته دانشگاهی نبوده و نظریه‌های کنونی نیز در راستای منافع بازیگران خاص و اهداف مشخصی ارائه می‌شوند؛ اهدافی مانند حفظ وضع سلطه‌آمیز موجود یا تغییر وضع موجود در راستای منافع بازیگران اصلی (برچیل و دیگران، ۱۳۹۱: ۲۰۶). تحلیل‌گر و تئوری‌پرداز انتقادی برای خودش این وظیفه را قائل است که بررسی نماید چرا گفتمان‌ها و مکاتبی در تئوری‌پردازی مسلط و به واسطه این تسلط چه رویکردهایی سرکوب شده‌اند. بر این اساس انتقادی‌ها از نوعی امپریالیسم علمی سخن می‌گویند و مدعی هستند که این سلطه در مکاتب جریان اصلی به وضوح مشهود و در نهایت نتایج حاصل از این تئوری‌ها و مکاتب به نفع کشورهای غربی و در راستای تنظیم و تحقق سیاست خارجی آنان برای سلطه بیشتر است (بوزان و آکاریا، ۱۳۹۰: ۳۴۱-۳۴۳). باید دقت داشت که نظریه‌های انتقادی یکپارچه نبوده و در برخی موارد دارای اختلافات بنیادینی هستند. به همین دلیل در نظریه‌پردازی‌های انتقادی مسیرهای متفاوتی

دیده می‌شود و هر کدام مسائل مختلفی را در نظام بین‌الملل مورد توجه قرار می‌دهند (A.Linklater, 1990: 26-28).

ب- روابط بین‌الملل بومی

پس از جنگ سرد، همزمان با اهمیت یافتن مباحث فرانظری، فرهنگ و هویت با رویکرد ملی‌گرایی و بومی‌سازی در روند جهانی‌شدن به یک مقوله مهم تبدیل شد. بر همین اساس کشورهای مختلف بر اساس ویژگی‌های درونی، مسائل مختلفی از جهان بین‌الملل برایشان در صدر اهمیت قرار گرفت و پرسش‌ها و خواسته‌های جدیدی در روابط بین‌الملل مطرح کردند که متفاوت از مسائل اصلی مد نظر جریان اصلی بود. موضوعاتی که معرفت‌شناسی نظریات غیرغربی بومی‌گرا را تشکیل و به‌عنوان انگیزه ایجاد این نظریات لحاظ می‌شوند (S.Harding, 1998: 23-41).

در رویکرد بومی‌سازی و بومی‌گرایی مباحث روابط بین‌الملل غربی و جریان اصلی را با درآمیختن با اندیشه‌ها و باورهای محلی - منطقه‌ای ملی‌سازی و نظریات را با عینک نیازها و مطالبات سیاست خارجی ملی تفکیک و بر آن مبنا جهان بین‌الملل را نظاره می‌کنند. البته در این مورد که آیا نظریات بومی‌سازی شده را می‌توان در زمره نظریات غیرغربی و یا انتقادی لحاظ کرد، اتفاق نظری وجود ندارد (A.Acharya, 2011: 619-637). اندیشمندان انتقادی معتقدند که الگوی تعاملات غربی بین‌الملل در نهایت به معنای سرکوب و نادیده گرفتن خواسته‌ها و منافع سایر دولت-ملت‌ها می‌شود در حالی که الگوی تعاملات غیرغربی بدون سرکوب و نادیده گرفتن سایرین، مجموعه‌ای از رفتارها را در تعاملات بین‌الملل پیشنهاد می‌دهد که در نهایت همه بازیگران با حفظ استقلال خودشان و احترام به حقوق دیگران می‌توانند عمل نمایند (K.Pandikattu, 2001: 7-).

پ- روابط بین‌الملل جهانی

ایده ایجاد «روابط بین‌الملل جهانی» مفهومی است که معمولاً «روابط بین‌الملل سنتی» را به دلیل کنار نهادن یا به حاشیه راندن تجربیات غیرغربی به چالش می‌کشد. در حقیقت هدف از مطرح کردن ایده روابط بین‌الملل جهانی، وارد کردن سایرین به عرصه تئوری‌پردازی

نیست بلکه هدف تکامل روابط بین‌الملل جریان اصلی به وجهی است که در آن امکان تصویر روابط بین‌الملل میان اکثریت دولت‌ها و جوامع وجود داشته باشد. در نهایت باید توجه داشت حامیان دیدگاه «دانش جهانی روابط بین‌الملل» به دنبال ایجاد تغییر در نظریات موجود نیستند. هدف نهایی آنها به چالش کشیدن نظریات موجود برای گسترش افق دید است. طرفداران این ایده از توجه به منابع غیر غربی معمولاً تحت عنوان نوعی از «چرخش داخلی» یا «تحول درون‌رشته‌ای» یاد می‌کنند. چرخش داخلی کمک می‌کند با ایجاد تغییراتی، جریان اصلی اشتباهات و تلاش‌های ناموفق سابق را تکرار نکند و عمیق‌تر از گذشته به تحلیل پردازد (Kuru, 2018: 59-80).

برای روابط بین‌الملل جهانی شش مشخصه قابل شناسایی است. نخست، خواستار درک جدیدی از «جهان‌گرایی» یا «جهان‌شمولی» نظریات است. دوم، خواستار این است که روابط بین‌الملل بجای تاریخ غرب بر تاریخ جهان استوار شود. سوم، زیرمجموعه‌های آن بجای آنکه به دنبال جایگزینی روابط بین‌الملل شامل تئوری‌ها، روش‌ها و ادعاهای علمی باشند می‌توانند بخشی از مکاتب و اندیشه‌های فعلی که به روابط بین‌الملل جهانی نزدیک هستند را توسعه دهند؛ زیرا روابط بین‌الملل یک علم «یکپارچه» و «بدون تغییر» نیست. چهارم، صحنه اصلی روابط بین‌الملل را یک عرصه «منطقه‌گرا» غیر دولت‌محور با وجود بازیگران متعدد می‌داند. پنجم، روابط بین‌الملل جهانی نمی‌تواند بر مبنای «استثناگرایی فرهنگی و منطقه‌ای» استوار باشد. ششم، مفهوم کارگزاری در نگاه روابط بین‌الملل جهانی متفاوت است (Acharya, 2017: 1-5). در مجموع روابط بین‌الملل جهانی به دنبال افزودن عمق نگاه و وسعت دید به نظریات موجود است و ایجاد نظریات بومی یا همان استثناگرایی را پیگیری نمی‌کند.

دلایل شناسایی شده برای عدم فراگیری نظریات غیر غربی

در دانشگاه‌های غربی به دلیل اینکه از اقصی نقاط جهان دانشجو برای تحصیلات تکمیلی حضور دارند، نوعی محیط «چندفرهنگی» ملموس وجود دارد؛ اما تحول‌پژوهان معتقدند روابط بین‌الملل از این محیط چندفرهنگی اثر کمی پذیرفته و معمولاً به عنوان یک دانش با شاخص آشکار یک‌جانبه‌گرایی شناخته می‌شود. به همین دلیل برخی از اندیشمندان معتقدند حتی در نظریات غیر غربی شاهد «تکثیر روابط بین‌الملل غربی» در سایر نقاط جهان

هستیم. آنها معتقدند هرچند که روابط بین‌الملل چینی، هندی، برزیلی، اندونزی و ... هر کدام در ادبیات دانشگاهی دارای شاخص‌های به‌ظاهر متفاوتی از روابط بین‌الملل غربی شده‌اند؛ اما بازهم اندیشمندان حوزه تحول‌پژوهی آنان را از ریشه روابط بین‌الملل غربی و امریکایی لحاظ می‌کنند. در نتیجه از نگاه بسیاری از متفکران چیزی به نام «روابط بین‌الملل غیرغربی» تا به این لحظه ایجاد نشده است (Acharya, 2017: 1-5).

«بوزان» و همکارش با بررسی عملکرد «انجمن روابط بین‌الملل آسیا- پاسفیک» که هدف از تاسیس آن کمک به نظریه‌پردازی غیرغربی بوده معتقدند که علی‌رغم فعالیت‌های انجام شده هیچ نظریه غیرغربی شکل نگرفته است. آنها به این نتیجه دست می‌یابند که فقدان تاریخ روابط بین‌الملل غیرغربی پذیرفته شده توسط دیسپلین، عامل اصلی در عدم شکل‌گیری نظریه‌های غیرغربی است؛ به تعبیری دیگر از آنجایی که غرب به دلیل حضور در راس نظام بین‌المللی دارای تاریخ جهانی است می‌تواند نظریه تولید نماید (Buzan & Acharya, 2017: 341-370). گروهی از پژوهشگران دانشگاه اقتصاد لندن نیز با بررسی روند تسلط غرب بر روابط بین‌الملل با مطالعه موردی برزیل و هند به نتایج مشابهی دست یافتند. نتیجه پژوهش آنان این بود که با وجود گذشت سه دهه از شکل‌گیری نظریه‌های انتقادی، هیچ تغییر عمده‌ای رخ نداده و نظریات جریان اصلی با اندکی تغییرات و بومی‌سازی چند مفهوم بعنوان نظریه غیرغربی ارائه شده است (Alejandro, 2018: 5-6).

در بررسی‌ها در خصوص علل شکست نظریه‌پردازی غیرغربی پنج دلیل از جنس فرضیه بیان شده است: نخست، نظریه‌های غربی راه درست شناخت را پیدا کرده‌اند و به همین دلیل تسلط دارند. دوم، نظریه‌های غربی به دلیل توجهی که به ماهیت واقعیت‌های سیاست بین‌الملل نشان می‌دهند و در مقابل نظریه‌پردازان غیرغربی به دلیل تکیه بیش از اندازه بر هویت اجتماعی بومی این واقعیت‌ها را نادیده می‌گیرند، امکان تفسیر و توجیه بهتر امور بین‌الملل را دارند و از این منظر تسلط یافته‌اند. سوم، محدودیت‌های اجتماعی- سیاسی در کشورهای غیرغربی شرایطی را ایجاد کرده که موقعیت دانشگاه‌های غیرغربی به اندازه آزادی و انعطاف موجود در محافل دانشگاهی در کشورهای غربی برای نظریه‌پردازی مساعد نمی‌باشد، در نتیجه نظریه غیرغربی شکل نمی‌گیرد. چهارم، نظریه‌های غربی بر

اساس آن چیزی که گرامشی مطرح می‌کند دچار چیرگی و هژمونی از جنس فرهنگی - آکادمیک شده‌اند و به همین دلیل نظریات غیرغربی موفق به کسب جایگاه نمی‌شوند. پنجم، جهان غربی پیشگام نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل است و جبران عقب‌ماندگی کشورهای غیرغربی در نظریه‌پردازی نیازمند طی یک مسیر تاریخی است که زمان‌بر است (بوزان و آکاریا، ۱۳۹۰: ۴۹-۵۶).

«میرشایمر» نیز در نقد نظریه‌های غیرغربی و بعنوان استدلال برای چرایی عدم شکل‌گیری این نظریات، موضوع «پشتیبانی تجربی اندک» در مورد این نظریات را مطرح می‌کند (از جنس مورد پنجم استدلال فوق) و معتقد است تئوری‌های انتقادی باید مستندات و شواهد تجربی فراوانی را در طول زمان فراهم نمایند که بتوانند تئوری‌هایشان را تا حد زیادی تبیین کنند، در غیر این صورت تئوری‌آنان محکوم به شکست است (J.Mearsheimer, 2005: 139-152).

بر مبنای پژوهش‌های اخیر (صادقی، ۱۴۰۱) (صادقی و کیوان حسینی، ۱۴۰۱) و در یک نگاه کلی پنج حوزه مهم به‌عنوان موانع پیش‌روی نظریه‌پردازی غیرغربی قابل شناسایی است. نخست، نظریه‌پردازی غربی و مشروعیت‌یابی از طریق امکان‌اجرائی شدن: یک ارتباط عمیق و واقعی میان جامعه دانشگاهی و دولت در غرب دیده می‌شود. به معنای ارتباط میان دانشگاهیان و سیاست‌گذاران و اتاق‌های فکر یا آن چیزی که از آن با عنوان «آشپزخانه‌های قدرت» یاد می‌شود. این واقعیت که دانشگاه‌های غربی با یک نگاه منعطف و متکثر برخاسته از اصول لیبرال دمکراسی فعالیت گسترده تولید ادبیات علمی منطبق با نیازهای آشپزخانه‌های قدرت را برعهده دارند (Hoffmann, 1977: 212-241).

از آنجایی که تئوری‌های امریکایی روابط بین‌الملل در جهان امکان‌اجرائی شدن می‌یابند، برخی از پژوهشگران در خارج از امریکا تصور می‌کنند که علت تحقق این تئوری‌ها داشتن پایه آکادمیک قوی است. در نتیجه آنان نیز ترجیح می‌دهند برای مورد تایید قرار گرفتن در عرصه دانشگاهی از تئوری‌های غربی که پیش‌بینی‌هایشان به وقوع می‌پیوندد پیروی کنند تا بر اعتبار خودشان در جامعه دانشگاهی بیفزایند (Crawford & others, 2001: 1-15).

دوم، استفاده از روش پژوهش غربی به‌عنوان تنها روش علمی پذیرفته شده توسط جامعه دانشگاهی: در جامعه دانشگاهی روابط بین‌الملل نوعی تمایل عمومی در «پذیرش غیرانتقادی نظریات غربی» وجود داشته و بدلیل آنکه روش مسئله‌یابی، حل مسئله و کشف حقیقت غربی در روابط بین‌الملل را به‌صورت پیش‌فرض درست و علمی می‌پندارند، در نتیجه اعتماد به نفس لازم برای نظریه‌پردازی به روش غیرغربی که در علمی بودن آن امکان تشکیک به روش غربی وجود دارد را از دست می‌دهند (Acharya, 2017: 105). بر همین مبنا تعهد به اصولی به ظاهر عمومی و علمی اما از منظر ریشه‌ای منتسب به تفکر جریان اصلی «خردگرا» مانند نئوپوزیتیویسم که در میان اندیشه‌های متکثر روابط بین‌الملل اصلی بدیهی لحاظ می‌شود، در نهایت منجر به ایجاد نوعی «پارادایم علمی حاکم» و سدی موثر در برابر رشد نظریات غیرغربی می‌شود (Tickner, 2013: 607-618).

بر اساس این اصل نانوشته و پذیرفته شده توسط جامعه دانشگاهی، مشکلات یا مسائل علم روابط بین‌الملل فقط و فقط از طریق روش‌های علمی مرسوم مبتنی بر پوزیتیویسم تایید شده جریان اصلی قابل حل هستند که در نهایت هر نوع «روش پژوهش غیر جریان اصلی» را با برچسب غیرعلمی بودن حذف و حاکمیت خود را بازتولید می‌نماید (Hoffmann, 1977: 212-241).

سوم، استفاده از زبان انگلیسی به‌عنوان زبان بین‌المللی علم: یکی از چالش‌های پیش‌روی اندیشمندان غیر انگلیسی‌زبان، دستیابی به منابع و داده‌های معتبر از نظر جامعه‌ی دانشگاهی است که اکثریت به زبان انگلیسی منتشر و سپس احساس نیاز به انتشار مطالب و یافته‌های علمی جهت مقبول واقع شدن در ژورنال‌های مهم و معتبر که آنها نیز به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند (Acharya, 2017: 105). بر همین مبنا برخی اندیشمندان ادعا می‌کنند که مقالات منتشر شده به سایر زبان‌ها کمتر مورد اقبال عمومی قرار می‌گیرند. در نتیجه اعتبار اندیشه‌های روابط بین‌الملل انگلیسی‌زبان افزایش مضاعف می‌یابد و هژمونی آن بازتولید می‌شود (Friedrichs, 2004). این فرآیند در نهایت منجر به این رویکرد می‌شود که زبان علم روابط بین‌الملل، زبان انگلیسی است. تاثیرگذاری از این منظر را برخی به ادبیات علمی فراوان تولید شده توسط دانشگاه‌های آمریکا نسبت می‌دهند و معمولاً بر آن

به عنوان یکی از نشانه‌های تسلط یا تاثیر گذاری عمیق امریکا بر روابط بین‌الملل تاکید دارند (Hoffmann, 1977: 212-241).

چهارم، مشروعیت‌یابی نظریه پردازی در جهان غیر غربی از طریق ابزار واقع شدن: ابزار واقع شدن اندیشمندان برای مشروعیت بخشی به سیاست‌گذاری‌ها در کشورهای در حال توسعه که در نهایت آثار آنان را از حالت «تئوری محور» به مطالب «ترویج کننده سیاست‌گذاری» تقلیل می‌دهد، یکی از مشکلاتی است که مانع رشد نظریه پردازی همه گیر بومی می‌شود (Acharya, 2017: 105).

پنجم، خودارجاعی به عنوان چرخه‌ی باز تولید دانش: یکی از مباحث جدی در حاکمیت جریان اصلی نظریه پردازی، مقوله خودارجاعی است که بر اساس آن استدلال می‌شود به دلیل ایجاد یک پارادایم حاکم، کارهای پژوهشی چه از منظر تولید ادبیات و چه از منظر اصطلاحات بکار گرفته شده و چه از منظر موضوع، به نظریات جریان اصلی ارجاع داده و در نتیجه سایر نظریات نادیده گرفته می‌شوند. خودارجاعی در نهایت منجر به باز تولید و حاکمیت جریان‌های فکری در مکاتب و نظام‌های اجتماعی می‌گردد (N.Lumann & Others, 1996: 23-39).

در پایان این بخش باید متذکر شد که برخی معتقدند نمونه‌های موفق از نظریه پردازی غیر غربی نیز وجود دارد. در این میان مطرح شدن چهار نوع تلاش نظری شامل «نظریه فرهنگی روابط بین‌الملل»، «عمل گرایی»، «نظریه کوانتومی» و «نظریات پسااستعمار گرایی» را می‌توان در زمینه سازی برای پذیرش علمی نظریات روابط بین‌الملل غیر غربی نمونه‌هایی موفق دانست. این نظریه‌ها در پیوند با انتقاداتی که پسا ساختارگرایان و انتقادی‌ها در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ مطرح کردند، موفق شدند جایگاه مناسبی در روابط بین‌الملل پیدا کنند (مشیرزاده، ۱۳۹۰: ۱۶۹).

سلطه یا تاثیر گذاری عمیق امریکا

بخشی از اندیشمندان پس از تحول پژوهی ادبیات علمی دریافته‌اند که میزان قابل توجهی از نظریه پردازی‌ها و تولید ادبیات علمی روابط بین‌الملل در جریان اصلی یا غربی توسط جامعه پژوهشی امریکا صورت گرفته است. آنها این نقش آفرینی پررنگ را نوعی «تسلط» یا حداقل «تاثیر گذاری عمیق» دانسته و فرض را بر این نهاده‌اند که به دلیل تکثر و تعدد

آثار علمی امریکایی، نوعی پارادایم حاکم در این دانش شکل گرفته که مانع از فراگیر شدن نظریات غیر امریکایی (در نگاه کلان غیر غربی) شده است. به عنوان مثال «گروسر» معتقد است علم تولید شده توسط دانشگاه‌های روابط بین‌الملل امریکا در خلال سال‌های ۱۹۴۵-۱۹۵۱ برابر با کل تولید نظریات از سال ۱۹۳۰-۱۹۴۵ است. او بر تعداد مقالات و پژوهش‌های منتشر شده توسط اندیشمندان امریکایی به عنوان دلیل اصلی برای تسلط دانشگاه‌های امریکا بر روابط بین‌الملل متمرکز است (Grosser, 1956: 634-651).

در دهه ۱۹۷۰ «هافمن»، در سال ۱۹۸۴ «آلکر» و «بیرستیکر»، در سال ۲۰۰۱ «کرافورد» و «جرویس» و در سال ۲۰۰۴ «فردریک» همگی بر مبنای استدلالی از جنس استدلال گروسر با نگاه منفی از جنس نگرانی برای استقلال آینده دیسپلین به این موضوع پرداختند و از تاثیرگذاری عمیق امریکا سخن گفتند (Turton, 2016: 2)؛ اما در دهه‌های اخیر موضوع تسلط یا تاثیرگذاری عمیق امریکا بر روابط بین‌الملل برای برخی از اندیشمندان، شکل پیش فرض تایید شده گرفته و تبدیل به یک مفروضه جدی شده است و به همین دلیل در ادبیات تحول پژوهی اخیر، این تاثیرگذاری عمیق را به عنوان پیش فرض در مقالات بکار برده و بیشتر بر چرایی و میزان تاثیرگذاری متمرکز هستند (Tickner, 2013: 607-618). در همین راستا «هالستی» در سال ۱۹۸۵ و طی بررسی دقیق در ادبیات دانشگاهی چاپ شده در ۸ کشور، نتیجه می‌گیرد که بیشترین آثار توسط اندیشمندان امریکا و بریتانیا تولید شده و ۱۵۵ کشور دیگر که آنها نیز پژوهش روابط بین‌الملل انجام داده‌اند نقش کم‌رنگ تری را ایفا کرده‌اند (Holsti, 1985: 11-126).

بر مبنای تعداد کثیر ادبیات علمی تولید شده توسط دانشگاه‌های امریکا و بر پایه نظری مباحث مرتبط با «جامعه‌شناسی شناخت» و مباحث مرتبط با مفهوم «زمینه‌مندی»، اسمیت تاکید دارد نظم دیسپلین روابط بین‌الملل به دلیل اتمسفر فکری برخاسته از نظام ارزشی-هنجاری ذهنی اندیشمندان به سوی نگرانی‌های سیاست خارجی و مطالبات و نیازهای منافع ملی امریکا که بخشی از آن برخاسته از هویت ملی این کشور می‌باشد، هدایت شده است. بدین معنا که انتخاب «مسائل اصلی دیسپلین» تحت تاثیر دغدغه‌های سیاست خارجی، نیازها و مطالبات ملی امریکا و عملکرد بین‌المللی آن به عنوان یک کنشگر بین‌المللی چیره‌طلب (هژمونی) صورت می‌گیرد. اسمیت معتقد است تئوری‌هایی که

دغدغه‌های امریکا را مطالعه می‌کنند به‌عنوان نظریه برتر حوزه مطالعاتی تشخیص داده می‌شوند و به یک اصل غیر قابل انکاری تبدیل شده‌اند (Smith, 1985: 189-206).

مکانیسم تاثیرگذاری امریکا بر نظریه پردازی روابط بین‌الملل در قالب «قدرت چیره‌طلب خیرخواه»

همواره مسائل پیرامون کشورهای قدرتمند در راس موضوعات اصلی پژوهش روابط بین‌الملل قرار دارد و هرچه یک کشور قدرتمندتر باشد به‌دلیل نقش‌آفرینی بیشتر در مسائل، تاثیر بیشتری بر روابط بین‌الملل و نظریات آن دارد (E.Kirppendorff, 1987: 212). بر همین مبنا برخی، ریشه تاثیرگذاری امریکا بر روند تکوین نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل را در نقش‌آفرینی امریکا در نظام بین‌الملل به‌عنوان یک کنشگر متعهد و رفتار سیاست خارجی آن کشور به‌عنوان یک بازیگر جهانی که به مرور تبدیل به یک قدرت «چیره‌طلب» شده است می‌دانند که به‌زعم برخی نقش مهمی به‌عنوان حافظ صلح در «جهان آنارشیک» ایفا می‌کند. «والترز» معتقد است که «پذیرفتن جایگاه قدرت چیره‌طلب» در سیستم بین‌الملل، امریکا را به سوی بر عهده گرفتن کارهایی سوق می‌دهد که دیگر بازیگران و حتی قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای نه‌انگیزه و نه قدرت لازم را برای انجام این امور ندارند. به همین دلیل سیاست خارجی امریکا بخش قابل‌اعتنایی از مسائل اصلی روابط بین‌الملل را تحت تاثیر قرار داده است (Waltz, 1979: 199).

برخی معتقدند که در جهان پساجنگ جهانی (دوم) تلاش شد قدرت‌های جهانی به‌عنوان حافظ صلح و ضامن اجرای فرامین صادر شده نهادهای بین‌المللی نقش‌آفرینی نمایند. از این منظر نقش «چیره‌طلبانه» برای امریکا در سازمان ملل و نظام بین‌الملل ایجاد گردید تا حافظ صلح، عامل ثبات و مانع جنگ جهانی باشند (E.Kirppendorff, 1987: 207-214).

شرایط سیاسی و بین‌الملل جهان پساجنگ جهانی یا به تعبیر «هافمن» نیاز نظام بین‌الملل و نظم جهانی در نیمه دوم قرن بیستم به یک رهبر برای بلوک غرب در مقابل گسترش نفوذ بلوک شرق، یکی از عوامل کلیدی شکل‌گیری نقش قدرت چیره‌طلب برای امریکا بود که بر این اساس روابط بین‌الملل آکادمیک بلوک غرب می‌بایست وجود و تداوم این رهبری را فرمول‌بندی می‌کرد (Hoffmann, 1977: 219-223). بر همین مبنا برخی

استدلال می‌کنند امریکا با دارا بودن پتانسیل ایجاد وقایع و روندهای بین‌المللی در قالب پذیرش نقش کنش‌گر چیره‌طلب بر «متن اجتماعی بین‌الملل» موثر بوده و از این طریق بر نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل تاثیر عمیق نهاده است. بدین معنا که امریکا در بستر «کنشگری متعهدانه نسبت به نظام بین‌الملل» موفق به «ایجاد الگوهای رفتاری و نهادی مطلوب» شده است که در نهایت عملکرد امریکا به‌عنوان نقش قدرت هژمون را به یکی از موضوعات اصلی نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل تبدیل کرده است.

در حقیقت مسئولیت‌هایی که امریکا در چارچوب حفظ صلح و ثبات نظام بین‌الملل به‌عنوان یک «کنشگر متعهد» بر عهده گرفته است و مداخلاتی که با محوریت و برچسب گسترش دموکراسی و حفاظت از حقوق بشر انجام می‌دهد، موجب تداوم پذیرش اقتدارش از سوی سایر اعضای نظام بین‌الملل شده است. در دهه‌های اخیر این اقتدار با ایجاد مجموعه‌ای از متحدین حول محور اصول لیبرالیسم اقتصادی تقویت شده و اقداماتش در قالب چندجانبه‌گرایی به همراه متحدین از بار منفی یکجانبه‌گرایی چیره‌طلبانه کاسته و یادآور مصداقی قدرت «چیره‌طلب خیرخواه» شده است (D.A.Lake, 2006: 23-30). وقتی صحبت از «قدرت چیره‌طلب متعهد» می‌شود منظور «چیره‌طلبی خیرخواهانه» است که با انگیزه‌های اعلامی خیرخواهانه مانند حفظ صلح جهانی یا منطقه‌ای و تامین امنیت جمعی، در معادلات و بحران‌های بین‌المللی مداخله می‌کند و حتی هزینه مادی و معنوی پرداخت می‌کند. بر این مبنا برخی معتقدند که امریکا در سده گذشته در مدیریت وقایع و بحران‌های بین‌المللی در قالب «چیره‌طلبی خیرخواهانه» عمل کرده است (Snidal, 1985: 579-614).

نقش قدرت‌های جهانی به‌عنوان مداخله‌گر و چیره‌طلب خیرخواه در "مدیریت بحران‌های بین‌المللی" پر رنگ است. هرچند که برخی با نگاه "امنیت بین‌الملل" انگیزه‌های خیرخواهانه را نفی و معتقدند علت اصلی ورود قدرت‌های جهانی در مدیریت این بحران‌ها، به خطر افتادن نظم بین‌المللی حاکم و در یک کلام تهدید "ارزش‌های حیاتی" این بازیگران است (Lazarus et al., 1984: 32). باید دقت داشت عملکرد امریکا به‌عنوان یک قدرت پذیرنده نقش چیره‌طلب دارای منتقدینی است که در چارچوب ایجاد بار معنایی منفی یا انتقاد، ادبیات پژوهشی قابل تاملی ایجاد کرده‌اند که نقاط ضعف

و اشتباهات عملکردی امریکا را تبیین می‌نمایند. به‌عنوان مثال «سوبوتیک» و «استیل» معتقدند که عملکرد امریکا در عراق که به‌عنوان کنش‌گر متعهد به صلح جهانی این کشور را اشغال کرد، در نهایت منجر به بی‌ثباتی و ایجاد بحران دولت اسلامی موسوم به داعش شد. این بحران‌ها موج گسترده‌ای از آوارگان سوری، عراقی و افغانی را به پشت مرزهای اتحادیه اروپا کشاند و بحران فرامنطقه‌ای جدیدی را منجر شد. آنان معتقدند که عملکرد امریکا ذیل مبارزه با تروریسم به ماهیت عملکرد کنش‌گر متعهد به نظم بین‌الملل لیبرال آسیب جدی زد و اعتماد عمومی از امریکا را سلب کرد. تا جایی که اخلاق و عملکرد مبتنی بر تعهد در عرصه بین‌الملل به چالش کشیده شد (J.Subotic & B.J. Steele, 2018: 387-401). در مجموع امریکا از طریق پذیرش نقش قدرت چیره‌طلب در سیستم بین‌الملل با دو رویکرد «ایجاد و تاثیرگذاری بر متن اجتماعی بین‌الملل» و «شکل‌دهی به نظریات منتقد» با محوریت نگاه «ثبات‌هژمون» بر نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل موثر بوده است.

الف- ایجاد متن اجتماعی بین‌المللی و جهت‌دهی به روند انتخاب موضوعات

پژوهشی

روابط بین‌الملل یک علم مسئله‌محور است. در علوم مسئله‌محور انتخاب مسائل اصلی به‌عنوان دغدغه پژوهشی موضوع مهمی است و در هر بازه زمانی مسائل محدودی مسئله اصلی این دانش لحاظ می‌گردد. متن اجتماعی در دانش بین‌الملل در حقیقت عواملی است که پژوهشگر را به سوی انتخاب یک موضوع به‌عنوان مسئله مهم سوق می‌دهد. قدرت‌های جهانی با نقش آفرینی در وقایع متعدد می‌توانند متن اجتماعی را به گونه‌ای رقم بزنند که سیاست خارجی آنها حداقل به‌عنوان متغیر مستقل و حداکثر به‌عنوان موضوع در بخشی از پژوهش‌ها مورد بررسی قرار بگیرد. «کوهن» معتقد است که «دنیای واقعی بین‌المللی» مجموعه‌ای از وقایع مختلف ایجاد شده توسط بازیگران مختلف جهان بین‌الملل است که اندیشمند می‌بایست همچون پازل، قطعات مختلف آن را در کنار هم قرار دهد تا بتواند معنایی را تفسیر کند. همچنین یک نظریه‌پرداز روابط بین‌الملل باید دارای «ذهنیت حل پازل» قوی باشد تا مقهور قطعات متعدد ایجاد شده توسط قدرت‌های جهانی نشده و ناخواسته به مسائل مدنظر آنها نپردازد (Keohane, 2004).

«ویوور» نیز معتقد است که «دنیای واقعی بین‌الملل» دستور کار رشته روابط بین‌الملل را تعیین می‌نماید و هر آن کس که بتواند دنیای واقعی بین‌الملل را شکل بدهد او تعیین‌کننده مسائل و دغدغه‌های روابط بین‌الملل است. پژوهشگر ناخودآگاه مجبور است موضوعات پژوهش را از میان مسائلی انتخاب کند که قدرت‌های جهانی به‌عنوان یکی از ده‌ها متغیر مستقل در شکل‌دهی آنان موثر هستند (Wæver, 1998: 687-727).

باید دقت داشت که روابط بین‌الملل در موارد بی‌شماری در واکنش به ایجاد وقایع جهانی و با هدف تفسیر و توجیه این اتفاقات، تئوری‌پردازی کرده است و تئوری در این دانش به صورت مرسوم پس از وقوع وقایع متولد می‌شود. موارد بسیاری از تاثیرگذاری بر نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل از طریق شکل‌دهی به وقایع بین‌المللی قابل ذکر است. به‌عنوان مثال «نظریه ادغام» در «نوکارکردگرایی» متولد روند ایجاد اتحادیه اروپایی است. یا در دوران پایان جنگ سرد مرگ مجازی «رقابت تسلیحاتی» بویژه از نوع اتمی و «جهان پساجنگ سرد» یک دغدغه و مسئله مهم برای پژوهشگران روابط بین‌الملل بود یا تقویت ادبیات دانشگاهی در حوزه «صلح دمکراتیک» در دوران پسا یازدهم سپتامبر که مرتبط با مفهوم «جنگ با تروریسم» می‌باشد؛ این‌ها همگی نمونه‌هایی از تاثیرگذاری وقایع بین‌الملل و یا تغییر ساختار و یا نحوه توزیع قدرت در نظام بین‌الملل بر نظریه‌پردازی است که تحت تاثیر عملکرد قدرت‌های بزرگ صورت گرفته است (Gofas et al., 2018: 402).

اهمیت تاثیرپذیری از متن اجتماعی بین‌المللی تا جایی است که کوهن معتقد است «پارادایم حاکم» در روابط بین‌الملل در زمانی که نظریه پارادایم را در دهه ۱۹۷۰-۱۹۸۰ طراحی می‌کرد (واقع‌گرایی) به دلیل آنکه بیش از حد درگیر قطعات پازل تولید شده توسط قدرت‌های جهانی شده بود، در نهایت به ابزاری برای توجیه سیاست‌های ابرقدرت‌ها تغییر ماهیت داده است. از این جهت کوهن معتقد است که بازیگران قدرتمند می‌توانند با ایجاد وقایع و تغییرات در ساختار و عملکرد نظام بین‌الملل مسائل خاص خودشان را به مسائل اصلی دیسپلین تبدیل کنند. به همین دلیل علی‌رغم شکل‌گیری روابط بین‌الملل به‌عنوان یک رشته مستقل در اروپا، بیشترین حجم تولید نظریه‌پردازی در انگلیس و اروپا رخ نداده است. دانشگاه‌های آمریکا به دلیل پذیرش نقش «کنشگر چیره‌طلب متعهد» توسط دولت آمریکا بیشترین حجم آثار علمی روابط بین‌الملل را تولید کردند تا جایی که در

جهان معاصر، امریکا در علم روابط بین‌الملل نقش مرکز و سایر دانشگاه‌های جهان نقش پیرامون را بر عهده دارند (McCourt, 2020: 2).

کوتاه سخن آنکه عملکرد امریکا و نقش این کشور در شکل‌گیری وقایع متعدد و با اهمیت جهانی منجر به این شده است که عملکرد سیاست خارجی امریکا حتی در دور افتاده‌ترین نقاط جهان تبدیل به یک موضوع پژوهش در روابط بین‌الملل شود. از سوی دیگر از آنجایی که بخش قابل توجهی از ادبیات دانشگاهی روابط بین‌الملل توسط اندیشمندان آمریکایی تولید می‌شود طبیعی است که نظام ارزشی - هنجاری حاکم بر اتمسفر فکری آنان در قالب «زمینه‌مندی» خودش را نمایان می‌کند و عملکرد امریکا به عنوان یک قدرت چیره‌طلب را عملکردی متعهدانه تعریف و سیاست خارجی امریکا را به عنوان کنشگر متعهد خیرخواه معرفی می‌نماید.

ب- «سندروم کیسینجر» و تاثیر آن بر نظریه‌پردازی

یکی از حلقه‌های ایجاد ارتباط میان نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل و کانون‌های قدرت در امریکا، توانمندی تاثیرگذاری بر روند سیاستگذاری خارجی است. بر این اساس مسئولان آمریکایی بارها از مبانی نظریه‌های روابط بین‌الملل و تمایل برای اجرای آنان سخن گفته‌اند. پس از تکامل فرآیند ایجاد علم روابط بین‌الملل، امریکا برای پیشبرد سیاست خارجی مبتنی بر علم و همچنین فهم نظام بین‌الملل و پیش‌بینی وقایع جهانی بیش از پیش رشته دانشگاهی روابط بین‌الملل و نیز موسسات پژوهشی مرتبط با آن را تقویت کرد. همچنین مسئولان سیاست خارجی و پرسنل دیپلماتیک، مورد آموزش‌های روابط بین‌الملل قرار گرفتند و از آغاز نیمه قرن بیستم، این افراد از میان دانش‌آموختگان روابط بین‌الملل انتخاب و استخدام شدند. از این جهت بخشی از عملکرد سیاست خارجی امریکا منطبق با نظریه‌پردازی‌های روابط بین‌الملل شد و از سوی دیگر سیاست خارجی و عملکرد بین‌المللی امریکا به بخشی از مطالعات روابط بین‌الملل تبدیل شد (E.Kirppendorff, 1987: 207-214).

غیر از آنکه بخشی از اندیشمندان به‌عنوان کارمند و مدیر بخش‌های سیاست خارجی امریکا مشغول به فعالیت شدند، بخش قابل توجهی که در محیط دانشگاهی باقی ماندند تلاش کردند تا به کانون‌های قدرت نزدیک شوند و در نظم بین‌الملل نیز با کمک در فرآیند سیاستگذاری خارجی دخالت نمایند. در مواردی نیز تلاش نمایند تا برخی از

تئوری پردازی‌ها را اجرایی کنند. یک تفاوت فاحش میان روابط بین‌الملل امریکایی و غیرامریکایی، مقوله پژوهشی یا کاربردی بودن تئوری‌ها و پژوهش‌ها است. بر این اساس دانشگاه‌های امریکا معتقدند علم تولید شده توسط آنها می‌بایست قابلیت اجرایی شدن و کاربردی بودن برای سیاست خارجی امریکا و سایر کشورها را دارا باشد؛ اما اندیشمندان سایر دانشگاه‌های جهان به پژوهشی بودن صرف کارهایشان تاکید دارند (D.Miliniak, et al., 2018: 453-458).

برای فهم ارتباط میان تئوری پردازی روابط بین‌الملل و عملکرد دولت امریکا، مفهوم «سندروم کیسینجر» می‌تواند تا حدودی راهگشا باشد. بر اساس این مفهوم، جامعه دانشگاهی روابط بین‌الملل بیش از هر چیزی خواهان مورد تایید قرار گرفتن از سوی مجریان سیاست خارجی هستند تا بتوانند حقانیت و درستی نظریه پردازی‌های این رشته را مورد تایید قرار دهند. مفهوم سندروم کیسینجر نشان دهنده نگاه جامعه دانشگاهی امریکا به سیاست خارجی این کشور به عنوان ابزاری برای اجرایی شدن تئوری‌ها است. آنها پس از ابتلا به سندروم کیسینجر تلاش می‌کنند تا از طریق سیاست خارجی امریکا تئوری‌هایشان را اجرا و وقایع بین‌المللی که پیش‌بینی کرده‌اند را به منصفه ظهور عینی برسانند (E.Kirppendorff, 1987: 207-214).

واژه سندروم کیسینجر اولین بار طی مقاله «نیویورک تایمز» در ۱۹۸۹ به ادبیات سیاسی راه یافت که کیسینجر را به عنوان تعیین کننده سیاست خارجی و تئوری پرداز روابط بین‌الملل دولت‌های «نیکسون»، «فورد» و «بوش» معرفی کرد. از این تاریخ واژه سندروم کیسینجر به معنای میل تئوری پردازان به اجرایی کردن تئوری‌هایشان با کمک سیاست خارجی تعبیر می‌شود؛ اما پرسش این است که آیا هر تئوری روابط بین‌الملل به مرحله اجرا می‌رسد؟ پاسخ این است که یک نظریه یا ایده سیاسی باید «فایده سیاسی» واقعی و عملی برای کانون‌های قدرت داشته باشد تا در سیاست خارجی بکار گرفته شود. به همین دلیل است که اندیشمندان تلاش می‌کنند تا نظریات خودشان را با چارچوب‌بندی و سازگاری کامل با پارادایم‌هایی طراحی کنند که در نهایت از منظر سیاست‌گذاران خارجی، فایده سیاسی واقعی داشته باشند. بر همین اساس است که اگر یک نظریه بخواهد وارد سیاست عملی شود باید بتواند ایده‌هایش را با پارادایم‌های سیاسی مستقر پیوند و

سازگار کند؛ این ایده‌ها باید جذاب و تحریک کننده سیاستگذاران خارجی برای اجرا باشند (Eriksson & Norman, 2011: 417-436).

برای نزدیکتر شدن به کانون‌های قدرت، پژوهشگران معمولاً پس از گذشت مدت زمانی نظریات را بازنگری می‌کنند و طی این اصلاحات، تلاش می‌کنند نظریات را ابتدا با خواست کانون‌های قدرت (همان مفهوم فایده سیاسی) و نیازهای جدید آنان تطبیق و سپس نظرات را قابل اجرا تر نمایند تا مورد تایید بخش اجرایی سیاست خارجی قرار بگیرد (Ish-Shalom, 2009: 303-316). «کاکس» معتقد است یکی از اولین نتایج ارتباط میان نظریه و عمل در روابط بین‌الملل، پیشنهاد «دیویس» برای حمله نظامی متقابل به ژاپن در ماجرای مداخله نظامی ژاپن در ۱۹۳۱ است که بر مبنای آن منچوری را مورد حمله قرار داده بود. دیویس بر مبنای نگاه رئالیستی، این پیشنهاد را برای حفظ توازن قدرت مطرح کرده بود. چند سال بعد (۱۹۳۸) اندیشمندان ایده آلیست مانند «آلفردزیمرن»، «لئوناردولف» و «توین‌بی» به پیشنهاد رئالیست‌ها انتقاد کردند و توصیه‌های آنها را برهم زننده صلح جهانی دانستند. آنها به وزارت خارجه امریکا و «چمبرلین» توصیه کردند که به اقدامات هیتلر در اروپا به عنوان روندی برای حفظ توازن قوا نگاه کنند و اقدامی برای متوقف کردن هیتلر نکنند، موضوعی که بعدها منجر به جنگ جهانی دوم شد (Schmidt, 2012: 3-12).

در مجموع یک تئوری برای اینکه بتواند در جامعه دانشگاهی از جایگاه ممتاز برخوردار شود می‌بایست پیش‌بینی‌هایش به وقوع بپیوندد به همین دلیل اندیشمندان تلاش می‌کنند به مراکز قدرت نزدیک شوند تا از امکانات اجرایی آنان برای مداخله در نظام بین‌الملل و در نتیجه مشروعیت بخشی به نظریات خودشان بهره ببرند.

پ- نظریه ثبات همژمون: نقش قدرت چیره‌طلب خیرخواه در ثبات نظم بین‌الملل

در روابط بین‌الملل «تئوری ثبات همژمونی» موضوع مهمی است که در نهایت منجر به ایجاد بار معنایی مثبت برای همژمونی می‌شود (برخلاف بار معنایی منفی مدنظر گرامشی) و بر مبنای آن عملکرد یک همژمون خیرخواه به عنوان کنش‌گر متعهد توجیه می‌گردد. بر مبنای این تئوری، وجود یک قدرت همژمونیک برای توسعه و حفظ نظم سیاسی و اقتصادی

بین‌الملل لازم و ضروری است. از نظر این اندیشه وجود بازیگر هژمون در نهایت موجب ثبات نظام بین‌الملل می‌شود و جنگ و تنش را از جهان دور می‌نماید (Keohane, 1984). «کیندلبرگر» معتقد است که علت اصلی هرج و مرج میان دو جنگ جهانی که در نهایت منجر به رکود بزرگ شد، فقدان یک رهبر جهانی برای شکل دادن به نظام بین‌الملل بود. کیندلبرگر استدلال می‌کند در دوران افول هژمونی بریتانیایی به دلیل فقدان وجود یک قدرت رهبری برتر در جهان، هرج و مرج همه عرصه‌ها را فرا گرفت. او استدلال می‌کند که ثبات سیاسی و اقتصادی جهان متکی به وجود یک قدرت هژمون است تا اجرای قواعد و عرف بین‌الملل را تضمین نماید (Cohen, 201: 66-68). بر مبنای این نظریه، زمانی نظام بین‌الملل به ثبات می‌رسد که یک قدرت هژمونیک حاکم باشد. بنابراین با از میان رفتن قدرت هژمونیک شاهد کاهش ثبات و افزایش تنش‌ها و بحران‌ها خواهیم بود. کلید واژه این نظریه وجود هژمونی از جنس کنشگر متعهد در جهان بین‌الملل با هدف حفظ ثبات بین‌الملل است (Oatley, 2019: 60-61).

در مورد منابع ایجاد نظم و ثبات در نظام تک‌قطبی معمولاً نظریات مختلفی وجود دارد. بویژه در جهان پسا جنگ سرد که برخی اندیشمندان آمریکا را به عنوان هژمون و جهان را به عنوان جهان تک‌قطبی قلمداد کردند. برخی برتری آمریکا در زمینه امور مادی (اقتصادی و نظامی) در پایان جنگ سرد را عامل برتری و تبدیل شدن آمریکا به یک قدرت هژمون می‌دانند (Wohlforth, 1999: 5-41). در این میان اندیشمندانی تداوم هژمونی آمریکا را ناشی از «خویشترداری» و «تعهد» می‌دانند. آنها معتقدند آمریکا از طریق ایجاد نهادهای بین‌المللی مانند سازمان ملل، صندوق بین‌المللی پول، بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی توانسته است با ایجاد رویه‌های قانونی و متعهد کردن سایر بازیگران به این رویه‌ها به صورت قانونی قدرت کسب کند. از نظر آنان آمریکا حتی برای مداخلات نظامی خودش نیز از طریق رویه‌سازی در سازمان ملل مشروعیت قانونی ایجاد کرده و در جهان به عنوان کنشگر متعهد موفق به کسب قدرت هژمونیک شده است (Ikenberry, 1999: 43-78). البته افرادی مانند «کوهن» معتقدند که در غیاب یک قدرت هژمون نیز امکان ایجاد ثبات وجود دارد. او استدلال می‌کند اگر بر مبنای اقتصاد نهادی نوین، جهان سامان یابد حتی

در نبود یک قدرت هژمون هم می‌توان با کمک مولفه‌های وابستگی اقتصادی متقابل نظم و ثبات جهان را حفظ کرد (Keohane, 2020: 1-18).

با توجه به مطرح شدن مفهوم افول هژمونی امریکا بویژه در آغاز قرن بیست و یکم، برخی از نظریه‌پردازان تلاش کردند خلأ قدرت ایجاد شده را با کمک نظریه‌های همکاری‌محور (از جنس نظریات کوهن) پر نمایند. آنها معتقدند در وضعیت افول هژمونی، بازیگران غیرهژمونیک با ایجاد اتحادیه‌های گوناگون و گسترش همکاری مشترک می‌توانند ثباتی که امثال «گیلپین» آن را در قدرت هژمون جستجو می‌کنند، با کمک سازمان‌های بین‌المللی ایجاد نمایند (Snidal, 1985: 579-614).

۵. فرآیند بررسی روابط بین‌الملل ایرانی از منظر تاثیرپذیری از سیاست خارجی امریکا

الف- روند انتخاب و بررسی مقالات

در این پژوهش ۲۲ مجله علمی- پژوهشی علوم سیاسی و روابط بین‌الملل ایرانی انتخاب و از میان ۱۰۱۸ مقاله مرتبط با روابط بین‌الملل در این مجلات، تعداد ۵۰۰ مورد منطبق با داده‌های جدول شماره ۱ انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت (لیست مجلات در پیوست شماره ۱ درج شده است).

جدول ۱- مقالات مورد بررسی قرار گرفته بر اساس سال انتشار

سال انتشار	تعداد مقالات مورد مطالعه	تعداد کل مقالات مرتبط با روابط بین‌الملل
۱۳۹۸	۱۶۶	۳۰۷
۱۳۹۹	۱۶۷	۳۱۵
۱۴۰۰	۱۶۷	۳۹۶
مجموع	۵۰۰ مقاله	۱۰۱۸ مقاله

مقالات بر اساس انتخاب تصادفی توسط یک برنامه رایانه‌ای اختصاصی طراحی شده، بدون ایجاد وزن انتخابی و با تکیه بر دخالت عدد «پی» و ضرایب کنترل شده مبتنی بر دانش پایگاه داده‌های هوشمند، با جامعه آماری ۵۰ درصد انتخاب شدند. در این پژوهش ابتدا مقالات به صورت اتفاقی (بدون اولویت حروف الفبا) در قالب داده ورودی به پایگاه

داده‌های نرم‌افزار مزبور وارد شده و رایانه به هر مقاله یک شماره منحصر به فرد بدون اطلاع پژوهشگر اختصاص داده و سپس هر بار با ایجاد یک عدد تصادفی توسط پردازنده اصلی با کمک الگوریتمی ساخت یافته مبتنی بر فرمولی «پی» محور، یک مقاله را از لیست مزبور انتخاب نموده است. بر این اساس موفق به ایجاد یک جامعه آماری تصادفی و قابل اتکا شده‌ایم.

ب- روش پژوهش

روش پژوهش «نظریه داده‌بنیاد» برای انجام این پژوهش مناسب تشخیص داده شد. با این فاصله‌گذاری که در نهایت به دنبال ایجاد تئوری خاصی نبوده و یافته‌های پژوهش را در قالب گزاره تایید شده، در بخش نتیجه‌گیری مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حقیقت از این روش برای گردآوری اطلاعات و تطبیق با گزاره‌های موجود استفاده شد. علت قابل اتکاء بودن این روش پژوهش، روند مرسوم جزء به کل این روش است که در نهایت بدون پیش‌فرض می‌تواند گزاره‌های پژوهش را تایید و یا رد نماید. روش پژوهش نظریه داده‌بنیاد علی‌رغم آنکه منجر به داده‌های کمی خواهد شد در نهایت نوعی روش کیفی محسوب می‌شود. همچنین از سه رویکرد مرسوم در این روش پژوهش شامل نظام‌مند، ظاهرشونده و ساخت‌گرایانه بر اساس بررسی‌ها، رویکرد نظام‌مند قرابت بیشتری با موضوع این پژوهش داشته و بکار گرفته شده است.

پ- روند کدگذاری محتوایی

در این پژوهش از سه مرحله کدگذاری مرسوم شامل «کدگذاری باز»، «کدگذاری محوری» و «کدگذاری انتخابی» استفاده شد. در مرحله کدگذاری باز پس از مطالعه دقیق محتوای مقالات به ۲۶۵ کد تخصصی مرتبط با موضوع پژوهش دست یافته و محتوای ۵۰۰ مقاله در قالب این کدها دسته‌بندی شدند. سپس در مرحله کدگذاری محوری کدها در ۴۶ محور مرتبط با یکدیگر طبقه‌بندی و نهایتاً در مرحله کدگذاری انتخابی به ۸ محور اصلی دست یافتیم. باید دقت داشت که برخی از مقالات بصورت همزمان در چند محور طبقه‌بندی شده‌اند. به عنوان مثال مقاله‌ای با عنوان "بررسی تاثیر گذاری پیمان‌های دفاعی بر تشدید رقابت اقتصادی چین و امریکا" به صورت همزمان حداقل در شش محور اصلی

شامل اقتصاد سیاسی، مطالعات سیاست دفاعی، مطالعات چین، مطالعات امریکا، مطالعات جنوب شرق آسیا و مطالعات امنیتی قرار خواهد گرفت. همچنین در بررسی جهت‌گیری پارادایمی، اگر یک مقاله به صورت همزمان مسئله پژوهش را از دو منظر لیبرالیسم و واقع‌گرا مورد بررسی قرار داده باشد در محوربندی نهایی، در هر دو محور پارادایمی ثبت شده است. در روش بکار گرفته شده در این پژوهش، کدگذاری محتوایی طی دو مرحله تحلیل دقیق ادبیات علمی با رویکرد تکثرگرا بصورت جامع موضوعات را پوشش داده است. از این جهت در بررسی‌های کلان و ترکیب داده‌ها موارد مشترک حذف خواهد شد تا اعداد دقیق و قابل اتکایی بدست آید.

یافته‌های پژوهش

الف- بررسی جایگاه ادبیات انتقادی در روابط بین‌الملل ایرانی

یکی از شاخص‌های مهم در نظریات انتقادی جهت‌گیری معرفت‌شناسی است که تعیین می‌نماید یک ادبیات علمی در قالب جریان اصلی یا جریان انتقادی قابل دسته‌بندی است. به همین دلیل مقالات انتخابی را از منظر جهت‌گیری معرفت‌شناسی و بر اساس چهار رویکرد مرسوم پوزیتیویسم، آنتی‌پوزیتیویسم، پساپوزیتیویسم و غیرپوزیتیویسم مورد بررسی قرار دادیم و دریافتیم که مقالات ایرانی رسماً به رویکرد معرفت‌شناسی پژوهش اشاره نداشته (نوعی غفلت یا ناآگاهی پژوهشی به چشم می‌خورد) و به همین دلیل مفاهیم مرتبط و متضمن با معرفت‌شناسی را در این مقالات مورد بررسی قرار داده و دریافتیم ۳۸۶ مقاله (۷۷ درصد) آشکارا از مفاهیم مرتبط با پوزیتیویسم استفاده می‌کنند و ۱۱۴ مورد از هیچ مفهوم مرتبط با معرفت‌شناسی در متن مقاله استفاده نکرده است. جهت اطمینان از روند پژوهش تلاش شد به روش برهان خلف، ادعاها و مفاهیم ضدپوزیتیویسم و یا پساپوزیتیویسم را مورد بررسی قرار داده که در نهایت دریافتیم هیچ مقاله‌ای چنین ادعایی ندارد. در مجموع اگر جهت‌گیری معرفت‌شناسی معیار واقع شود، ادبیات علمی مورد بررسی در این پژوهش در جریان اصلی روابط بین‌الملل قابل طبقه‌بندی هستند و با صراحت می‌توان گفت که ادبیات روابط بین‌الملل ایرانی در زمره ادبیات انتقادی قرار نمی‌گیرند. به همین دلیل به سراغ شاخص دیگری رفته تا موضوع را دقیق‌تر بررسی کرده و برای فهم جایگاه ادبیات انتقادی در روابط بین‌الملل ایرانی، مقالات انتخابی را بر اساس

"جهت‌گیری پارادایمی علمی" و بر مبنای ۶ پارادایم مرسوم شامل واقع‌گرایی، لیبرالیسم، سازه‌انگاری، مکتب انگلیسی، مارکسیسم و جامعه‌شناسی تاریخی بررسی و به نتایج جدول شماره ۲ دست یافتیم.

جدول ۲- یافته‌های پژوهش بر اساس جهت‌گیری پارادایمی

سال انتشار	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	مجموع
واقع‌گرایی	۱۰۵	۹۳	۸۱	۲۷۹
لیبرالیسم	۳۴	۳۳	۵۳	۱۲۰
سازه‌انگاری	۲۵	۴۱	۳۱	۹۷
مکتب انگلیسی	۲	۰	۱	۳
مارکسیسم	۰	۰	۱	۱
جامعه‌شناسی تاریخی	۰	۰	۰	۰
مجموع مقاله	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۷	۵۰۰ مقاله

بر این اساس ۸۰ درصد مقالات (۳۹۹ مورد) بر مبنای پارادایم‌های واقع‌گرایی و لیبرالیسم و در حقیقت جریان اصلی مسائل را مورد بررسی قرار داده‌اند. به همین دلیل مشخص شد پژوهشگران ایرانی در حوزه جهت‌گیری پارادایمی نیز فاصله معناداری از روابط بین‌الملل انتقادی داشته و در نهایت در حدود ۲۰ درصد مقالات با رویکرد غیر جریان اصلی (بویژه سازه‌انگاری) مسائل را مورد بررسی قرار داده‌اند. ۹۷ مقاله دارای رویکرد سازه‌انگاری مورد بررسی قرار گرفته و یافته‌های جدول شماره ۳ بدست آمد.

بر این اساس پژوهشگران ایرانی مقالاتی که مرتبط با مطالعات تروریسم در منطقه خاورمیانه یا مباحث مرتبط با روابط و تنش‌های میان دولت‌های ایدئولوژی‌محور و یا مباحث برخاسته از هویت کارگزاران و عاملان در منطقه خاورمیانه می‌باشد را با رویکرد سازه‌انگاری و بر مبنای مباحث هویتی مورد بررسی قرار می‌دهند که این سبک از پژوهش نیز متضمن مباحث انتقادی صریح نمی‌باشد. بر این اساس در می‌یابیم که ادبیات علمی روابط بین‌الملل ایرانی چه بر مبنای جهت‌گیری معرفت‌شناسی و چه بر مبنای جهت‌گیری

پارادایمی بر روند جریان اصلی روابط بین‌الملل منطبق و از جریان فکری انتقادی دور است.

جدول ۳- یافته‌های پژوهش در مورد مقالات با جهت‌گیری پارادایمی سازه‌نگاری

تعداد مقاله (از ۹۷ مورد)	موضوع مقالات
۳۰	مرتبط با روابط میان ایران و عربستان با محوریت مسائل ایدئولوژیکی
۲۴	مرتبط با بحران عراق و مطالعات داعش با محوریت افراط‌گرایی اسلامی
۱۹	مرتبط با بحران سوریه با محوریت هویت عربی، کردی و افراط‌گرایی اسلامی
۱۵	مرتبط با مطالعات افغانستان با محوریت تنش مذهبی برخاسته از هویت دینی
۹	مرتبط با بحران یمن و تنش هویتی- مذهبی و موقعیت ژئوپلیتیک
۶۷ مقاله	مطالعات مبارزه تروریسم

ب- بررسی تاثیرگذاری امریکا بر روابط بین‌الملل ایرانی

در بررسی مقالات بر مبنای «جهت‌گیری مطالعاتی» مطالعات روابط بین‌الملل از رویکرد سیاست خارجی امریکا با ۲۱۷ مورد (۴۳٪) در صدر علاقمندی پژوهشگران ایرانی قرار داشته است، به این معنا که از هر سه مقاله روابط بین‌الملل ایرانی حداقل یک مقاله سیاست خارجی امریکا را به‌عنوان یک متغیر مستقل در پژوهش دخیل می‌داند. ابتدا به نظر می‌رسد این حجم از توجه به سیاست خارجی امریکا مرتبط با رابطه پر تنش میان دو کشور در چهار دهه گذشته است؛ اما بررسی دقیق‌تر نشان می‌دهد که علاقمندی پژوهشگران ایرانی به حوزه مطالعاتی مسائل امریکا مویید تاثیرگذاری امریکا از طریق پذیرش نقش چیره‌طلبانه است. تنها ۴۲ مورد (۱۹ درصد) این مقالات مربوط به روابط ایران و امریکا منطبق با موضوع پرونده هسته‌ای ایران است و ۸۱ درصد این مقالات مرتبط با عملکرد امریکا در قالب پذیرش نقش قدرت چیره‌طلب در نظم جهانی است. در این حوزه یافته‌های جدول شماره ۴ بدست آمد.

جدول ۴- یافته‌های پژوهش در مورد مقالات با جهت‌گیری مطالعات امریکا

تعداد مقاله (از ۲۱۷ مورد)	مقالات با جهت‌گیری مطالعات امریکا
۵۴	مطالعات روابط چین و امریکا
۴۲	مطالعات روابط ایران و امریکا بر مبنای مذاکرات هسته‌ای
۳۷	مطالعات سیاست خارجی عربستان بر مبنای نقش‌آفرینی عربستان در سیاست خارجی خاورمیانه‌ای امریکا
۳۰	مطالعات روابط خارجی عراق از منظر تاثیرگذاری سیاسی-امنیتی امریکا در قالب حضور نظامی در مبارزه با داعش
۲۴	مطالعات روابط خارجی ترکیه از منظر تاثیرگذاری امریکا در ناتو و عضویت ترکیه در ناتو
۱۶	مطالعات افغانستان بر مبنای تاثیرپذیری از اشغال نظامی توسط امریکا
۹	مطالعات بحران یمن و منطبق با رویکرد سیاست خارجی امریکا در قبال عربستان و مطالعات انرژی (نفت)
۵	مطالعات اسرائیل با رویکرد نقش امریکا در روابط میان اسرائیل و کشورهای عربی

این یافته‌ها نشان می‌دهد که پژوهشگران ایرانی بدلیل نقش‌آفرینی متعدد امریکا در وقایع جهانی در قالب یک قدرت چیره‌طلب، ناگزیر به بررسی سیاست خارجی امریکا به‌عنوان یک متغیر مستقل تاثیرگذار در پژوهش‌ها هستند؛ اما آیا در نظر پژوهشگران ایرانی روابط بین‌الملل، تاثیرگذاری امریکا در قالب قدرت چیره‌طلب به صورت خیرخواهانه، متعهدانه و موجب ثبات و ایجاد صلح در جهان است؟ وقتی این ۲۱۷ مقاله را از منظر «قدرت چیره‌طلب متعهد» یا خیرخواه آنچنان که حامیان «نظریه ثبات هژمون» مطرح می‌نمایند، مورد بررسی قرار می‌دهیم به یافته‌های جدول شماره ۵ دست می‌یابیم.

یافته‌های این جدول نشان می‌دهد که پژوهشگران ایرانی علی‌رغم توجه به سیاست خارجی امریکا به‌عنوان عامل موثر در موضوعات، نقش قدرت چیره‌طلب خیرخواه یا متعهد برای امریکا قائل نبوده و با نگاه انتقادی به نقش‌آفرینی امریکا در موضوعات توجه داشته و در ۱۸٪ مقالات، رسماً و آشکارا امریکا را عامل بی‌ثباتی در نظم جهانی می‌دانند و در ۸۲ درصد مقالات سیاست خارجی امریکا را عامل تداوم بحران - در موضوعات مورد بررسی - دانسته‌اند.

جدول ۵- یافته‌های پژوهش در مورد مقالات با جهت‌گیری مطالعات امریکا و نقش قدرت
چیره‌طلب خیرخواه

تعداد مقاله (از ۲۱۷ مورد)	حوزه مطالعات مقالات
۰	مقالاتی که سیاست خارجی امریکا را موجب ایجاد ثبات در نظم جهانی و وقایع منطقه‌ای می‌دانند
۳۸	مقالاتی که عملکرد سیاست خارجی و نظامی برون‌مرزی امریکا را منحل صلح و ثبات منطقه‌ای و جهانی می‌دانند
۴۴	مقالاتی که عملکرد سیاست خارجی امریکا را عامل ایجاد رقابت‌های اقتصادی و نظامی می‌دانند
۶۵	مقالاتی که تروریسم در خاورمیانه را حاصل سیاستگذاری خارجی امریکا می‌دانند
۲۳	مقالاتی که تداوم تنش میان کشورهای خاورمیانه را حاصل سیاستگذاری خارجی امریکا می‌دانند
۴۲	مقالاتی که علت نافرجام بودن برجام را سیاست خارجی امریکا و خروج یکجانبه امریکا از برجام و این موضوع را عامل بی‌ثباتی در منطقه می‌دانند.
۵	مقالاتی که سیاست خارجی امریکا در میانجی‌گری روابط میان اسرائیل و کشورهای عربی را عامل بی‌ثباتی و تداوم بحران در سرزمین‌های اشغالی می‌دانند.

با توجه به نگاه منفی پژوهشگران ایرانی به عملکرد سیاست خارجی امریکا، این مقالات را در مورد اینکه آیا برای امریکا جایگاه قدرت چیره‌طلب در نظم جهانی قائل هستند نیز مورد بررسی قرار داده و داده‌های جدول شماره ۶ حاصل شد.

جدول ۶- یافته‌های پژوهش در مورد مقالات با جهت‌گیری مطالعات امریکا و با محوریت نقش قدرت چیره‌طلب (هژمونی)

تعداد مقاله (از ۲۱۷ مورد)	حوزه مطالعات مقالات
۳۶	مقالاتی که صراحتاً برای امریکا جایگاه قدرت چیره‌طلب (هژمونی) قائل هستند
۴۷	مقالاتی که به صورت ضمنی برای امریکا جایگاه قدرت چیره‌طلب (هژمونی) قائل هستند
۱۰۱	مقالاتی که معتقد به افول هژمونی امریکا هستند
۳۳	مقالاتی که در نظم جهانی کنونی امریکا را فاقد جایگاه برتر نسبت به سایر قدرت‌های جهانی می‌دانند

در مجموع ۳۸ درصد (۸۳ مقاله) به صورت صریح یا ضمنی برای امریکا جایگاه قدرت چیره‌طلب (هژمونی) قائل و ۴۶ درصد (۱۰۱ مورد) بر مفهوم افول هژمونی تاکید دارند. از این منظر می‌توان اظهار نظر کرد که علی‌رغم توجه پژوهشگران ایرانی به نقش سیاست خارجی امریکا در وقایع مختلف بین‌الملل، اکثریت آنها امریکا را یک قدرت چیره‌طلب (هژمونی) در نظم فعلی ندانسته و در نهایت عملکرد سیاست خارجی امریکا را بی‌ثبات‌کننده و مخل صلح و نظم جهانی دانسته‌اند.

در مورد قدرت چیره‌طلب خیرخواه و متعهد؛ یکی از موارد مهم، خدمات و کمک‌های بشردوستانه است که گاهی در قالب مداخلات بشردوستانه و گاهی در قالب کمک‌های بشردوستانه در راستای اهداف اعلامی حفظ امنیت جانی و حقوق بشر در کشورهای مختلف انجام می‌دهد، اگر مقالات حوزه مطالعات امریکا را از این منظر مورد بررسی قرار دهیم به یافته‌های جدول شماره ۷ دست می‌یابیم.

جدول ۷- یافته‌های پژوهش در مورد مقالات با جهت‌گیری مطالعات امریکا و با محوریت کمک‌ها و مداخلات بشردوستانه

تعداد مقاله (از ۲۱۷ مورد)	حوزه مطالعات مقالات
۰	مقالاتی که به کمک‌های بشردوستانه امریکا مبتنی بر اهداف اعلامی (گسترش دموکراسی، حقوق بشر و ...) اشاره داشته‌اند
۶۸	مقالاتی که مداخلات بشردوستانه را ابزاری در خدمت سیاست خارجی امریکا دانسته‌اند
۳	مقالاتی که کمک‌های بشردوستانه امریکا را در قالب بسته‌های حمایتی مختص اسرائیل دانسته‌اند
۵۵	مقالاتی که معتقدند امریکا در قالب ارائه کمک‌های بشردوستانه در حال بهره‌برداری از منابع سایر کشورها (بویژه خاورمیانه) است.
۹۱	مقالاتی که به موضوع کمک‌های بشردوستانه یا مداخلات بشردوستانه بی‌توجه بوده‌اند.

در عین حالی که پژوهشگران ایرانی نقش قدرت چیره‌طلب برای امریکا قائل نبوده و عملکرد سیاست خارجی امریکا را بی‌ثبات‌کننده نظم و صلح جهان می‌دانند، در ۳۱ درصد مقالات کمک‌های بشردوستانه را ابزاری در خدمت سیاست خارجی امریکا و در ۲۵

درصد موارد امریکا را در حال بهره‌برداری از منابع سایر کشورها به ویژه مناطق بحران‌زده مانند عراق، سوریه، یمن و افغانستان می‌دانند. در مجموع پژوهشگران ایرانی علی‌رغم اینکه بخش قابل‌اعتنایی از مسائل را از رویکرد سیاست خارجی امریکا به‌عنوان متغیر مستقل مورد بررسی قرار می‌دهند در عین حال نسبت به عملکرد سیاست خارجی امریکا بدبین بوده و برای آن بار معنایی منفی قائل هستند.

پ- بررسی «سندروم کیسینجر» در روابط بین‌الملل ایرانی

بررسی از این جهت که مقالات بر اساس چه هدفی منتشر شده‌اند می‌تواند به علاقه‌مندی پژوهشگران برای برقراری ارتباط با کانون‌های قدرت کمک شایان توجهی کند، بر این اساس به نتایج جدول شماره ۸ دست یافتیم.

جدول ۸- یافته‌های پژوهش در مورد هدف از انتشار مقاله

تعداد مقاله (از ۵۰۰ مورد)	اهداف مقالات
۳۸۳	مقالات مستخرج از رساله دکتری و پایان‌نامه کارشناسی ارشد
۶	مقالات مستخرج از پروژه‌های مشترک با نهادها و پژوهشگاه‌ها
۶۸	مقالاتی که توسط اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها منتشر شده است (بدون همیاری و همکاری دانشجویان)
۴۳	مقالاتی که توسط پژوهشگران مستقل بدون وابستگی منتشر شده است (فارغ التحصیلان مقطع دکتری که هیات علمی نبوده)

بر مبنای یافته‌های پژوهش ۷۶ درصد از مقالات مورد بررسی مستخرج از رساله و پایان‌نامه دانشجویان مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد است و تنها ۶ مقاله مستخرج از پروژه‌های مشترک با نهادها و پژوهشگاه‌ها بوده است؛ در نگاه اول می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت که مقالات روابط بین‌الملل ایرانی بدون برقراری ارتباط با نهادهای قدرت در حال تدوین است و پژوهشگران ایرانی تمایل چندانی به اجرایی شدن نظریات و تفاسیر خود نداشته؛ همچنین تمایلی برای نزدیکی به کانون قدرت نیز ندارند؛ اما اگر این مقالات از منظر جهت‌گیری موضوعی مورد واکاوی قرار بگیرد به نتایج جدول شماره ۹ دست می‌یابیم.

جدول ۹- یافته‌های پژوهش در مورد جهت‌گیری موضوعی مقالات

تعداد مقاله (از ۵۰۰ مورد)	جهت‌گیری موضوعی مقالات
۳۹۱	مطالعات موردی سیاست خارجی معاصر
۹۷	مطالعات نظری محض
۱۲	مطالعات موردی تاریخی

بر اساس یافته‌های این جدول ۷۸ درصد مقالات به مطالعات موردی سیاست خارجی معاصر اختصاص یافته است و در نتیجه نمایان‌گر علاقمندی پژوهشگران ایرانی به مسائل روز سیاست خارجی است که معمولاً دارای کاربرد برای سیاست خارجی کشورها در قالب جهت‌دهی فکری به سیاست‌گذاران می‌باشد. نگاهی دقیق‌تر به مقالات با رویکرد سیاست خارجی ما را به یافته‌های جدول شماره ۱۰ هدایت می‌نماید.

جدول ۱۰- یافته‌های پژوهش در مورد جهت‌گیری موضوعی مقالات با رویکرد مطالعات موردی سیاست خارجی معاصر

تعداد مقاله (از ۳۹۱ مورد)	جهت‌گیری موضوعی مقالات با رویکرد مطالعات موردی سیاست خارجی معاصر
۳۷	مسائل عراق
۲۱	بحران سوریه
۳۸	مسائل عربستان سعودی
۲۶	مسائل ترکیه
۱۲	مسائل یمن
۲۱	مسائل افغانستان
۴۲	مسائل مرتبط با پرونده هسته‌ای ایران
۹	مسائل مرتبط با اسرائیل (سرزمین‌های اشغالی)
۶۰	مطالعات انرژی
۵۵	مسائل چین
۳۷	مسائل روسیه
۳۵۸ مقاله	جمع کل
۳۳ مقاله	مطالعات موردی سیاست خارجی در سایر حوزه‌ها

یافته‌های این جدول نشان می‌دهد که ۷۱ درصد (۳۵۸ مورد) از مقالات مورد بررسی در حوزه دغدغه‌ها و اولویت‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تدوین شده

است. البته نکته حائز اهمیت این است که از میان این ۳۵۸ مقاله صرفاً ۷۳ مقاله مستقیم به عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی پرداخته و در باقی موارد (۲۵۸ مقاله) علی‌رغم اینکه به موضوعات مهم برای سیاست خارجی پرداخته شده است، به موضع و سیاستگذاری رسمی ایران پرداخته نمی‌شود. به‌عنوان مثال در مطالعات عراق، سوریه، افغانستان و یمن هیچ مقاله‌ای که متمرکز و مرتبط با عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی باشد، نمی‌توان یافت. این موضوع نشان می‌دهد که پژوهشگر روابط بین‌الملل ایرانی علی‌رغم پرداختن به موضوعات مهم برای دستگاه سیاست خارجی ایران به عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی در قبال این مسائل بنا به دلایل نامعلومی بی‌توجه هستند و این موضوعات را از جهات دیگر مثلاً تأثیر سیاست خارجی آمریکا مورد بررسی قرار می‌دهد.

جمع‌بندی و یافته‌های نهایی پژوهش

پس از بررسی ۵۰۰ مقاله در مجموع دریافتیم که:

۱. روابط بین‌الملل ایرانی از جریان اصلی نظریه‌پردازی در روابط بین‌الملل تبعیت و فاصله‌گذاری آشکاری با جریان فکری انتقادی دارد.
۲. روابط بین‌الملل ایرانی به‌دنبال بومی‌سازی نظریات روابط بین‌الملل یا افزودن عمق یا وسعت دید مانند روابط بین‌الملل جهانی نیست.
۳. پژوهشگران ایرانی برای آمریکا قائل به نقش چیره‌طلبانه (هژمونی) نبوده و عملکرد سیاست خارجی آمریکا با سیاست اعلامی بشردوستانه را محل ثبات و صلح منطقه‌ای و جهانی می‌دانند.
۴. پژوهشگران روابط بین‌الملل ایرانی به دلیل حضور وسیع آمریکا در بحران‌های منطقه‌ای و جهانی به سیاست خارجی آمریکا به‌عنوان یک متغیر مستقل در بخش قابل‌اعتنایی از پژوهش‌ها پرداخته‌اند.
۵. پژوهشگران ایرانی روابط بین‌الملل عمده پژوهش‌هایشان را در موضوعات مهم برای دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران سامان داده؛ اما در عین حال به عملکرد و تأثیر سیاست خارجی عملی جمهوری اسلامی در این حوزه‌ها کم‌توجه بوده و موضوع را از منظر سایر متغیرها مورد بررسی قرار می‌دهند.

در مجموع تاثیرپذیری روابط بین‌الملل ایرانی از عملکرد چیره‌طلبانه امریکا به دلیل نقش آفرینی این کشور در وقایع متعدد منطقه‌ای و بین‌المللی به وضوح قابل رویت و تاثیرپذیری از جریان اصلی نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل در تحلیل مسائل نیز مشهود است که تایید کننده مبانی نظری مطروحه در بخش اول این پژوهش است؛ اما یافته قابل تامل این است که روابط بین‌الملل ایرانی به عملکرد سیاست خارجی امریکا با عینک بدبینی نگاه می‌کند (نگاهی نزدیک به سیاستگذاری رسمی دستگاه سیاست خارجی ایران) که می‌بایست در پژوهش‌های آتی به ریشه‌یابی آن پرداخته و کشف شود که چه میزان از این بدبینی برخاسته از نظام ارزشی - هنجاری (مبحث زمینه‌مندی)، چه میزان برخاسته از یافته‌های عینی پژوهشی و چه میزان مرتبط با سندروم کیسینجر می‌باشد.

یافته قابل تامل دیگر عدم بررسی تاثیرگذاری عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در مسائل پژوهشی می‌باشد که می‌بایست در پژوهش‌های آتی ریشه‌یابی و کشف شود که این غفلت پژوهشی بر چه مبنایی صورت می‌پذیرد. آیا این غفلت نیز ریشه در سندروم کیسینجر و تلاش برای دوری از مباحث چالش برانگیز دارد؟ آیا امکان دارد که مسائل عراق، یمن، افغانستان، خلیج فارس، مطالعات انرژی و ... را به صورت جامع و علمی مورد بررسی قرار داد؛ اما به تاثیرگذاری (مثبت یا منفی) عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک متغیر موثر منطقه‌ای بی‌توجه بود؟ در آینده این دو موضوع می‌بایست با روش مصاحبه ساختارمند با همراهی اندیشمندان مطرح ایرانی روابط بین‌الملل مورد بررسی و ریشه‌یابی قرار گیرد.

اگر نتایج این پژوهش با نتایج حاصل از تحول پژوهشی قبلی نگارنده - مقاله «رویکردسنجی ادبیات علمی روابط بین‌الملل ایرانی: بررسی مقالات علمی - پژوهشی سال ۱۴۰۰» - مقایسه شود در می‌یابیم که ایرادات قبلی وارده به روند تولید علم روابط بین‌الملل ایرانی در این پژوهش نیز (مقالات ۱۳۹۸-۱۴۰۰) پابرجاست. مواردی مانند عدم توجه به عملکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تاثیرپذیری عمیق از سیاست خارجی امریکا، پژوهش در چارچوب جریان اصلی و بویژه تمایل به نظریات واقع‌گرا و لیبرالیسم، عدم توجه به روش پژوهش و معرفت‌شناسی و حجم وسیع مقالات مستخرج از رساله‌های دانشجویی. به نظر می‌رسد راهکار مناسب برای برون‌رفت از شرایط فعلی تمرکز

بر آموزش پژوهش‌محور بویژه در ترم‌های پایانی مقطع کارشناسی باشد تا دانشجویان با کاربرد آموخته‌هایشان در چارچوب حل مسئله و کارگاه‌های تولید علم بتوانند تئوری‌ها را برای حل مسائل در چارچوب یک روش پژوهش مناسب بکار گمارده و نظریه‌پردازی را تمرین نمایند.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Sajjad Sadeghi

<https://orcid.org/0000-0001-7567-8439>

فهرست منابع

- برچیل، اسکات؛ لینکلتر، اندرو، (۱۳۹۱)، *نظریه‌های روابط بین‌الملل*، ترجمه حمیرا مشیرزاده و روح‌اله طالبی‌آرانی، تهران: نشر میزان.
- بوزان، باری؛ آکاریا، آمیتا، (۱۳۹۰)، *نظریه‌های غیرغربی روابط بین‌الملل: دیدگاه‌هایی درباره آسیا و فراسوی آن*، ترجمه علیرضا طیب، چاپ اول، تهران: انتشارات موسسه ابرار معاصر تهران.
- صادقی، سجاد، (۱۴۰۱)، «نقش ایالات متحده آمریکا در روند تکوین نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل: بررسی نظام ارزشی-هنجاری و مطالعه موردی فردگرایی»، *فصلنامه دانش تفسیر سیاسی*، سال چهارم، شماره ۱۳، صص ۵۶-۹۳.
- صادقی، سجاد؛ کیوان‌حسینی، سیداصغر، (۱۴۰۱)، «امریکا و نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل: برداشتی انتقادی از مولفه‌های نظام هنجاری، سیاست قدرت و تولید علم»، *فصلنامه سیاست جهانی*، آذرماه، دوره ۱۱، شماره ۳، شماره پیاپی ۴۱، صص ۲۱۳-۲۳۹.
- مشیرزاده، حمیرا، (۱۳۹۰)، «تحولات جدید نظری در روابط بین‌الملل: زمینه مناسب برای نظریه‌پردازی بومی»، *پژوهشنامه علوم سیاسی*، سال ششم، شماره دوم، صص ۱۶۵-۲۰۱.

References

- Acharya, Amitva, (2011), "Dialogue and Discovery: In Search of International Relations Theories beyond the West", *Millennium: Journal of International Studies*, Vol. 39, No.3, pp. 619-637.
- Acharya, Amitva, (2017), "Toward a Global International Relations?", *E-International Relations*, Vol. 12, No. 5, pp. 1-5.
- Alejandro, Audrey, (2018), *Western Dominance in International Relations? The Internationalization of IR in Brazil and India*, London: Routledge.
- Buzan, Barry & Acharya, Amitav, (2017), "Why is There no Non-Western International Relations Theory? Ten Years on", In *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol. 17, No.3, pp. 341-370.
- Cohen, Benjamin J, (2017), *International Political Economy: An Intellectual History*. London: Routledge.
- Crawford, Robert M.A & Jarvis, Darryl SL, (2001), *International Relations still an American Social Science? Toward Diversity in International Thought*, NewYork: Sunny Press.
- Eriksson, John R & Norman, Ludving, (2011), "Political Utilization of Scholarly Ideas: The Clash of Civilization VS Soft Power in US Foreign Policy", *Review of International Studies*, Vol. 37, No. 01, pp. 417-436.
- Friedrichs, Jorg, (2004), *European Approaches to International Relations Theory: A House with Many Mansions*, London: Routledge.
- Gofas, Andres&Hamati, Ataya& Onuf, Nicholas, (2018), *History, Philosophy and Sociology of International Relations*, London & NewYork: SAGE.
- Grosser, Alfred, (1956), "Létude des relations internationales, Specialite americaine?", *Revue francaise de science politique*, Vol. 6, No. 3, pp. 634-651.
- Harding, Sandra, (1998), *Is Science Multicultural? Post Colonialism, Feminism and Epistemologies*, Bloomington Indiana University Press.

- Hoffmann, Stanley, (1977), "An American Social Science: International Relations", *Daedalus: Discoveries and Interpretations Studies in Contemporary Scholarship*, Vol. 106, No. 3, pp 212-241.
- Holsti, KJ, (1985), *The Dividing Discipline: Hegemony and Diversity in International Theory*, London: Routledge.
- Ish-Shalom, Piki, (2009), "Theorizing Politics, Politicizing Theory and the Responsibility that Runs Between, In Perspectives on Politics", *Cambridge University Press*, Vol. 7, No. 2, pp. 303-316.
- Keohane, Robert O, (1984), *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*, Princeton University Press.
- Keohane, Robert O, (2004), "Theory and International Institutions: Conversation With Robert O Keohane", *Institute of International Studies*, University of Californial, Berkeley.
- Keohane, Robert O, (2020), "Understanding Multilateral Institutions in Easy and Hard Times", *Annual Review of Political Science*, Vol. 23, No.1, pp 1-18.
- Krippendorf, Ekkehart, (1987), "The Dominnce of American Approaches in International Relations", *Millennium*, Vol. 16, No. 2, pp. 207-214.
- Kuru, Deniz, (2018), "Homegrown Theorizing: Knowledge, Scholar, Theory?", *All Azimuth: Widening the World of International Relations*, pp. 59-80.
- Lake, David A, (2006), "American Hegemony and the Future of East-West Relations", *International Studies Perspectives*, Vol. 7, No. 1, pp. 23-30.
- Lazarus, Richard S & Folkman, Susan, (1984), *Stress, Appraisal, and Coping*, US:Springer Publishing Company.
- Linklater, Andrew, (1990), *Beyond Realism and Marxism: Critical Theory and International Relations*, New York: Palgrave Macmillan.
- Luhmann, N. & Bednarz, John & Beacker, Dirk, (1996), *Social Systems: Writing Science*, Stanford University Press.

- McCourt, David M, (2020), *American Power and International Theory at the Council on Foreign Relations: 1953-54*, University of Michigan Press.
- Mearsheimer, John. J, (2005), “E.H. Carr vs. Idealism: The Battle Rages On”, *International Relations*, Vol. 19, No. 2, pp.139-152.
- Miliniak, Daniel& Long, James D& Peterson, Susan& Tierney, Micheal J, (2018), “The Global Study of International Relations: Hegemony, Diversity or Insularity”, *Security Studies*, Vol. 27, No. 3, pp. 450-496.
- Neumann and O. Wæver, eds, (1997), *The Future of International Relations: Masters in the Making?*, London and New York: Routledge.
- Oatley, Thomas, (2019), *International Political Economy*, Sixth Edition, London: London: Routledge.
- Pandikttu, Kuruvilla, (2001), *A Critical, Contextual and Creative Approach to Gandhi*, in *Gandhi: The Meaning of Mahatma for Millennium*, Washington DC: Council for Research in Values and Philosophy.
- Schmidt, Brian C, (2012), *International Relations and the First Great Debate: New International Relations*, London: Routldge.
- Smith, Steve, (1985), *International Relations: British and American Perspectives*, Oxford University Press.
- Snidal, Duncan, (1985), “The Limits of Hegemonic Stability Theory”, *International Organization*, Vol. 39, No. 4, pp. 579-614.
- Subotic, Jelena & Steele, Brent J, (2018), “Moral Injury in International Relations”, *Journal of Global Security Studies*, Vol. 3 , No. 4, pp. 387-401.
- Tickner, Judith Ann, (2013), “Dealing with Difference: Problems and Possibilities for Dialogue in International Relations”, *Millennium*, Vol. 39, No. 3, pp. 607-618.
- Turton, Helen Louise, (2016), *International Relations and American Dominance: A Diverse Discipline*, London & NewYork: Routledge.

- Wæver, Ole, (1997), *Figures of International Thought: Introducing Persons Instead of Paradigms*, London & New York: Routledge.
- Wæver, Ole, (1998), "The Sociology of Not So International Discipline: American and European Developments in IR", *International Organization*, Vol. 52, No. 4, pp. 682-727.
- Waltz, N.Kenneth, (1979), *Theory of International Politics*, Boston: Addison-Wesley Publishing Company.
- Wohlforth, William C, (1999), "The Stability of a Unipolar World", *International Security*, Vol. 24, No. 1, pp. 5-41.

In Persian

- Acharya, Amita & Buzan, Barry, (2011), *Non-Western International Relations Theory: Perspectives on and Beyond Asia*, Translate by Alireaz Teyeb, Tehran: Abrar Moaser Institute.
- Burchill, Scott & Linklater, Andrew, (2012), *Theories of International Relations*, Translate by Homeira Moshirzadeh & Roohollah Talebi Arani, Tehran: Mizan Publishing.
- Moshirzadeh, Homeira, (2011), "Recent Theoretical Developments in IR: Implications for Indigenous Theorizing", Iran (Tehran): *Iranian Political Science Association: A Quarterly Journal*, Vol. 6, No. 2, pp.165-201.
- Sadeghi, Sajjad & Keyvan Hoseiny, Seyed Asghar, (2022), "The United States and Theorization in International Relations: A Critical Perception of Components of Normative System, Power Politics and Science Production", Iran (Rasht): *World Politics: University of Guilan Press*, Vol. 11, No. 3. pp. 213-239 .
- Sadeghi, Sajjad, (2022), "The Role of the USA in the Developing of Theorizing IR: Examining Normative Value System and a Case Study of Individualism", Iran (Urmia): *Knowledge of Political Interpretation: A Quarterly Journal*, Vol. 4, No.13, pp. 56-93.

پیوست ۱: لیست مجلات (به ترتیب حروف الفبا)

نام مجله	نوع مجله	محل انتشار
۱ پژوهشنامه علوم سیاسی	فصلنامه	انجمن علوم سیاسی ایران
۲ پژوهشنامه ایرانی سیاست بین‌الملل	دوفصلنامه	دانشگاه فردوسی - مشهد
۳ پژوهش‌های بین‌الملل	فصلنامه	انجمن ایرانی روابط بین‌الملل
۴ پژوهش‌های راهبردی سیاست	فصلنامه	دانشگاه علامه طباطبائی
۵ پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی	فصلنامه	دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تاکستان
۶ تحقیقات سیاسی و بین‌المللی	فصلنامه	دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شهرضا
۷ جستارهای سیاسی معاصر	فصلنامه	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۸ دانش سیاسی	دوفصلنامه	دانشگاه امام صادق (ع)
۹ راهبرد	فصلنامه	پژوهشکده‌ی تحقیقات راهبردی - مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۰ روابط خارجی	فصلنامه	پژوهشکده تحقیقات راهبردی - مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱۱ رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی	فصلنامه	دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی
۱۲ ژئوپلیتیک	فصلنامه	انجمن ژئوپلیتیک ایران
۱۳ سیاست	فصلنامه	دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
۱۴ سیاست جهانی	فصلنامه	دانشگاه گیلان
۱۵ سیاست خارجی	فصلنامه	دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی - وزارت خارجه
۱۶ سیاست و روابط بین‌الملل	دوفصلنامه	دانشگاه مازندران
۱۷ مطالعات اقتصاد سیاسی بین‌الملل	فصلنامه	دانشگاه رازی - کرمانشاه
۱۸ مطالعات انقلاب اسلامی	فصلنامه	دانشگاه معارف اسلامی
۱۹ مطالعات بین‌المللی	فصلنامه	انجمن علمی مطالعات صلح ایران
۲۰ مطالعات راهبردی	فصلنامه	پژوهشکده مطالعات راهبردی
۲۱ مطالعات روابط بین‌الملل	فصلنامه	دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی
۲۲ مطالعات سیاسی جهان اسلام	فصلنامه	دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) - قزوین

استناد به این مقاله: صادقی، سجاد، (۱۴۰۲)، «تاثیرپذیری نظریه‌پردازی روابط بین‌الملل از سیاست خارجی امریکا: مطالعه موردی مقالات ایرانی ۱۳۹۸-۱۴۰۰»، پژوهش‌های راهبردی سیاست، ۱۲(۴۷)، ۲۰۷-۲۱۸.

doi: 10.22054/QPSS.2023.71897.3172

Quarterly of Political Strategic Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License